

ავთანდილ ნიკოლეიშვილი

ბრიტოლ რობაქიძის "ქალღმერთის გახილვის" მიტოლოგიური სექტორი

იმის გამო, რომ გრიგოლ რობაქიძის (1880-1962წწ.) მიერ ემიგრაციაში შექმნილ ნაწარმოებთა უმეტესობა (როგორც ცნობილია, გრ. რობაქიძე ემიგრაციაში წავიდა 1931 წელს) გერმანულ ენაზე იყო დაწერილი და ქართველ მკითხველთა და სპეციალისტთა დიდი ნაწილისთვის ბოლო დრომდე მხოლოდ ზოგადად ცნობილი, მწერლის შემოქმედებითი მემკვიდრეობის ეს მხარე სათანადო მეცნიერული სიღრმით ვერ კიდევ არ არის შესწავლილი. საბედნიეროდ, ამ თვალსაზრისით არსებული არასასურველი მდგომარეობა ბოლო დროს არსებითად შეიცვალა და დღესდღეობით უკვე ცნობილ გრ. რობაქიძის გერმანულენოვან ტექსტთა ქართული თარგმანები თავისუფლად ხელმისაწვდომი ნებისმიერი დაინტერესებული პირისათვის.

როგორც მკითხველი გრ. რობაქიძის გერმანული პერიოდის შემოქმედებისთვის თვალის უბრალო გადავლევითაც ადვილად დარწმუნდება, ემიგრაციაში ცხოვრების მიუხედავად, მისი ლიტერატურული შთაგონების უმთავრეს საფუძველს კვლავაც საქართველოსა და ქართველი ხალხის ყოფასთან დაკავშირებულ პრობლემათა მხატვრული წარმოსახვა წარმოადგენდა. ასე რომ, სამშობლოს ფიზიკურად დაშორებული მწერალი თავისი შემოქმედებით თანმიმდევრულად აგრძელებდა ლიტერატურული მოღვაწეობის ადრინდელ გზას და კვლავაც უღალატოდ ერთგული რჩებოდა ძველი მსოფლმხედველობრივი და მხატვრულ-ესთეტიკური პრინციპებისა.

ხსენებული ნაწარმოებების მნიშვნელობას არსებითად ზრდიდა ის ფაქტიც, რომ მაღალი სიტყვიერი ხელოვნებით შექმნილი ამ ტექსტებით მწერალი ევროპელ მკითხველს არა მარტო ზოგად წარმოდგენას უქმნიდა მისთვის სრულიად უცნობ ქართულ ყოფაზე, არამედ თავადაც აძლევდა ამ ეგზოტიკური სამყაროს სიღრმისეულად შეცნობისა და ემოციური სიმძაფრით თანაგანცდის შესაძლებლობას.

ამ მიზნის მისაღწევად გრ. რობაქიძე განსაკუთრებულ მნიშვნელობას უპირველეს ყოვლისა, მიტოლოგიურ წიადსვლებს (როგორც ქართულს, ისე მსოფლიოში კარგად ცნობილს), უძველეს ფოლკლორულ გადმოცემებსა და საუკუნეთა განმავლობაში დამკვიდრებული ქართული ადათ-ტრადიციების რომანტიზებული სახით წარმოსახვას სძენდა. საქართველოში მოღვაწეობის პერიოდში შექმნილ მხატვრულ ტექსტებში მყარად საფუძველჩაყრილი ეს ტენდენცია გრ. რობაქიძემ კიდევ უფრო მეტად გააღრმავა და განამტკიცა უცხოეთში შექმნილ თავის ნაწარმოებებში.

საკუთარი შემოქმედებითი ინდივიდუალობის განსაზღვრის დროს მწერალს არაერთგზის გაუსვამს ხაზი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იმ როლისთვის, რომელსაც ზემოთ აღნიშნული ფაქტორები ასრულებენ მის მხატვრულ ტექსტებში. მაგალითად, თავად მისივე თქმით, "ვისაც სიმბოლო და მითოსი არ ესმის, იგი მის შემოქმედებას ვერ გაიგებს" (გრ. რობაქიძე, 1996, გვ. 81).

გრ. რობაქიძის ამ თვითშეფასებაში გადაჭარბებული რომ არაფერია, ამას ის ფაქტიც ადასტურებს, რომ მისი მხატვრული ტექსტების უდიდესი ნაწილის სიუჟეტურ და აზრობრივ-მსოფლმხედველობრივ საფუძვლად ქართული და მსოფლიო მითოლოგიიდან აღებული ამა თუ იმ მითის კარგად ცნობილი ან თავად ავტორის მიერ მოდერნიზებული ვარიანტია ქცეული. მაგალითად, მწერლისავე განმარტებით, მისი რომანის — "მეგის" (ნაწარმოების სრული სახელწოდებაა "მეგი — ქართველი გოგონა") მთავარი პერსონაჟის მხატვრულ სახეში, უპირველეს ყოვლისა, "მედეას" მითოსი ისხამს ხორცს, ხოლო "ქალღმერთის ზახილის" მთავარი მოქმედი პირი — ივლიტე, ფაქტობრივად, სვანური მითოლოგიიდან კარგად ცნობილი "ტყის დედოფალი" დალია, "ერთსა და იმავე დროს მითიური ქალიცა და რეალურიც... ორმაგობა: მითიური წამსვე რეალურში გადადის, რეალური მყისვე მითიურში" (გრ. რობაქიძე, 1996, გვ. 86).

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ქვემოთ შევეცდები, სწორედ აღნიშნული ტენდენციის გათვალისწინებით განვიხილო გრ. რობაქიძის რომანი "ქალღმერთის ზახილი", რომელიც ქართული მითოლოგიური სახე-სიმბოლოებისა და რწმენა-წარმოდგენების თავისებურ განვრცობად და გაღრმავებად შეიძლება მივიჩნიოთ.

გერმანიაში ცხოვრების პერიოდში გერმანულ ენაზე დაწერილი ეს რომანი, რომელიც ქართულ ენაზე დალი ფანჯიკიძემ თარგმნა, გრ. რობაქიძემ თავდაპირველად გერმანიაშივე გამოსცა 1934 წელს "დალის" სახელწოდებით, რითაც სათაურიდანვე გაუსვა ხაზი აშკარად გამოვლენილ იმ გენეტიკურ სიახლოვეს, რაც ნაწარმოების ერთ-ერთი მთავარი პერსონაჟის — ივლიტეს მხატვრულ სახესა და სვანური მითოლოგიიდან კარგად ცნობილ დალის შორის არსებობს.

თავად მწერლის განმარტებით, სვანეთში უპირველეს მონადირედ ცნობილი თანბი, რომელიც რომანში ხშირად "დალეულკდუნეს" (სვანურად, დალით გაშმაგებულის) სახელითაცაა ხოლმე მოხსენიებული, გაორებული სიყვარულის გრძნობით შეპყრობილ პიროვნებას წარმოადგენს. როგორც რომანიდან ნათლად ჩანს, თანბის ცნობიერებაში ერთმანეთისაგან მკვეთრად არაა გამიჯნული მისი გაშმაგებული სიყვარული სვანური მითოლოგიიდან ფართოდ ცნობილ ქალღმერთ დალისა და რეალურად არსებული ქალისადმი — ივლიტე გელოვანისადმი. მწერლის მიერ წარმოსახულ პერსონაჟთა პიროვნულ სახეებს შორის არსებულ ამგვარ მსგავსებას ავტორი არა მარტო ცალკეული სიუჟეტური პასაჟებითა და მინიშნებებით უსვამს ხაზს, არამედ რომანისთვის თანდართული მისეული მინაწერთაც.

კერძოდ, მისი განმარტებით, ივლიტეზე თავდავიწყებით შეყვარებულ თანბის "ქალი "დალად" მოეჩვენება (რომანის კვანძი სვანთა "დალი" არის). მათ შორის იშვის ტრფობა, რომელიც სხეულურ ტკობაში, უკანასკნელში არ გადადის. დრამატიზმი: ქალი ვაჟის ტრფობაში ხან რეალური ივლიტეა, ხან მითიური დალი: იშვიათად ორივე ერთად. მკითხველი წარმოიდგენს, თუ რა სიძნელე მქონდა აქ დასაძლევნი (მეხმარებოდა სვანთა ყოფა, რომლითგანაც ეს მითოსი აღმოცენებულია: ვშლიდი ამ ყოფას, ცენდებოდა მითოსი). ერთხელ ვაჟში ივლიტე "დალს" გადაძლევს და: ვაჟი, მითოსის ხაზით, ილუპება" (გრ. რობაქიძე, 2013, გვ. 245).

იქიდან გამომდინარე, რომ გერმანულ ენაზე დაწერილი და გამოცემული თავისი რომანით გრ. რობაქიძეს, პირველ ყოვლისა, ისეთ მკითხველთან უწევდა შეხვედრა, ვისთვისაც სრულიად უცნობი იყო ქართველი ხალხის ადათ-ტრადიციები და ფოლკლორულ-მითოლოგიური გადმოცემები, ნაწარმოებში საკმაოდ დიდი ადგილი აქვს დათმობილი ამ მოვლენათა სიღრმისეულ წარმოსახვასა და მათთან დაკავშირებული სიმბოლური ალეგორიების წარმოჩენას. ამ თვალსაზრისით გრ. რობაქიძის რომანი ევროპელი მკითხველისათვის სრულიად უცხო ქართული ყოფის ეგზოტიკურ მხარეთა ფართოდ წარმომჩენ მხატვრულ ტექსტადაც თავისუფლად შეიძლება შევაფასოთ.

არ გადავაჭარბებთ, თუ ვიტყვით, რომ რომანის სხვა ღირსებებთან ერთად, ეს მხარეც იქცა არაქართულ სამყაროში ნაწარმოების ფართოდ აღიარებისა და პოპულარობის განმსაზღვრელ ერთ-ერთ მთავარ ფაქტორად.

ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით საინტერესოა რომანის ის ეპიზოდები, სადაც დალისთან და სვანურ მითო-რელიგიურ რწმენა-წარმოდგენებთან დაკავშირებული ეგზოტიკური ამბებია მოთხრობილი. მაგალითად, სვანეთში უპირველეს მონადირედ აღიარებული თანბი, რომელიც ბავშვობიდანვე ისმენდა დალიზე, როგორც მონადირეთა მაცდუნებელ და ვნებათა ლელვას აყოლილ ავზორც ქალღმერთზე, სვანების მიერ შეთხზულ ზღაპრებსა და სიმღერებს, დღენიდაგ ოცნებობდა იმ დღეზე, როცა ერთხელ მაინც მიეცემოდა ყოველი სვანი მონადირისათვის რომანტიკული სიყვარულის ობიექტად ქცეულ ამ გრძნეულ არსებასთან პირადად შეხვედრისა და გამიჯნურების შესაძლებლობა.

სვანეთში ფართოდ გავრცელებული გადმოცემის მიხედვით, ერთადერთი ადამიანი, რომელმაც ამ ოცნების რეალურად ახდენა შეძლო, თანბის პაპისპაპა ყოფილა. მწერლის ხაზგასმით, ამ ამბის შეტყობიდან მოყოლებული, გრძნეული ქალღმერთის იღუმალი და უჩინარი სახე თანბის ანდამატური ძალით იზიდავდა და იგი "სწორედ იმის იმედით გახდა მონადირე, რომ დალი ერთხელ მაინც ენახა. თავისი პაპისპაპის შურდა, რომელსაც თურმე დალის ვნება დაეცხრო, მაგრამ როცა მას მიწიერ ქალთან უღალატა, გრძნეულმა დალიმ ბოლო მოუღო" (გრ. რობაქიძე, 2013, გვ. 135).

მიუხედავად საკუთარი თავის იმაში არაერთგზისი დარწმუნებისა, რომ თანბი მისი წინაპრის მიერ დაშვებულ საბედისწერო შეცდომას არასოდეს გაიმეორებდა და სიცოცხლის ბოლომდე დარჩებოდა ქალღმერთისადმი სიყვარულის უღალატო და ერთგული, ამის გაკეთება მან მაინც ვერ შეძლო და ივლიტესადმი თავისი სამიჯნურო ურთიერთობით თავადვე გამოაცალა საფუძველი დალისადმი მის სიყვარულს, რაც საბოლოოდ მისი ტრაგიკული დაღუპვით დასრულდა.

ავტორისეული თხრობისათვის მკაფიოდ დამახასიათებელ ერთ-ერთ მთავარ თავისებურებად ისიც უნდა მივიჩნიოთ, რომ მწერლის მიერ წარმოსახული რეალური და ფანტასტიკური პასაჟები ყოველთვის არაა ერთმანეთისაგან მკვეთრად გამიჯნული. მაგალითად, ლეჩხუმში, მდინარე ცხენისწყალთან ღამით განმარტოებული თანბისათვის (და შესაბამისად მკითხველისთვისაც) ბოლომდე დარჩა გაურკვეველი, მდინარის ტალღებში დანახული ქალი მართლაც გრძნეული დალი იყო, თუ მისი წარმოსახვის შედეგად დალის არსებაში გარდასახული ივლიტე.

დალისა და ივლიტეს მხატვრულ სახეთა ამგვარ გაორებას თუ შინაგან ერთობას რომანში სხვა დროსაც მიზანმიმართულად ესმება ხაზი. მაგალითად, აღნიშნული ეპიზოდის კომენტარების დროს მწერალი არაორაზროვნად

გვარწმუნებს იმაში, რომ თანბის მიერ ზემოთ ხსენებულ სიტუაციაში დანახული გრძნეული არსება დალი იყო.

ამ ამბის გაცნობიერებით აღღვებულმა თანბიმ "ბრმასავით გადადგა რამდენიმე ნაბიჯი, მაგრამ ქალთან მიკარება ვერ გაბედა. და მაინც, როგორც მზის სხივი შეიჭრება ხოლმე ყვავილში, ისე გადაეწო მამაკაცისაგან წამოსული ტალღა ქალის სხეულს. შვანს მოეჩვენა, რომ ქალმა თავი დააღწია მთვლემარე ყოფას და ცეცხლმა წაღვია მთელი მისი არსება. ალმა რაღაც წაიჩურჩულა, რაც კაცმა ვერ გაიგო, მაგრამ მისმა რბილმა, მკერდისმიერმა ხმამ, მთის წყაროსავით ანკარამ და სხიმფინარემ, ეჭვი აღარ დაუტოვა, რომ ეს ნამდვილად ტყის ჯადოქარი დალი უნდა ყოფილიყო" (გრ. რობაქიძე, 2013, გვ. 150).

თანბის პიროვნული სახის ხორცშესხმის დროს რომანში განსაკუთრებული ყურადღება აქვს მიქცეული მისი გაორებული ადამიანური გრძნობების წარმოსახვას, ერთი მხრივ, ტყის გრძნეულ ქალღმერთად სახელდებული მითოლოგიური დალისა და, მეორე მხრივ, რეალურად არსებული ივლიტე გელოვანისადმი მის ზღვარდაუდებელ სიყვარულს შორის. პირველ ყოვლისა, თანბის სწორედ ამგვარად გაორებული ადამიანური ბუნების რეალურ წარმოჩენას ემსახურება რომანის ის სიუჟეტური პასაჟები, სადაც მწერალი დალისა და ივლიტეს პიროვნულ სახეებს შორის ავლებს გარკვეულ პარალელებს. ამ შემთხვევაში მეტად საგულისხმო ისიცაა, რომ ამგვარ მსგავსებას არა მარტო თავად ავტორი აღნიშნავს ხოლმე დროდადრო, არამედ ივლიტეცა და თანბიც.

მაგალითად, მწერლის თქმით, ივლიტესთან ურთიერთობის დამყარების შემდეგ თანბი "ტყის დედოფლისა და ქალბატონის ტრფობით იწვოდა და მის გულს ვერ გადაეწყვიტა, ვისკენ გადაზრდილიყო. დალიმ ჩრდილებივით მორიალე სიზმარივით გაჟღინთა სინამდვილე, ივლიტემ კი სინამდვილე სიზმარეულ მდინარებად აქცია. ზოგჯერ ორივე ხატი ერთი დვრიტიდან ამოხეთქილს ჰგავდა და საბედნიეროდ, ერთმანეთს ვეღარ დააცილებდი" (გრ. რობაქიძე, 2013, გვ. 174). ივლიტესადმი თანბის ამგვარ დამოკიდებულებას არსებითად განაპირობებდა ის ფაქტი, რომ მის წარმოსახვაში ივლიტე "თავად იყო დალი".

დალისთან ივლიტეს შინაგანი მეტოქეობისა და გაჯიბრების გრძნობას მწერალი მეტ სიმძაფრეს იმითაც სძენს, რომ გელოვანის ქალბატონი მასზე საბედისწეროდ გამიჯნურებულ თანბის თეთრი ჯიხვის რქების მიტანას ავალებს. მართალია, თანბიმ ივლიტეს ეს სურვილი კი შეუსრულა, მაგრამ სვანთა ტომის წმინდა ცხოველად მიჩნეული თეთრი ხარჯიხვის მოკვლით მან საუკუნეობით დამკვიდრებული ტრადიცია დაარღვია და ნაცვლად დალისა, რომელიც ასეთ მსხვერპლს მის მიერვე რჩეული მონადირისაგან მხოლოდდა საუკუნეში ერთხელ შეიწირავდა, თანბიმ ეს წმინდა მსხვერპლი მის ორეულად დასახულ მიწიერ არსებას შესწირა, რითაც მიუტევებელი დანაშაული ჩაიდინა და ამ მოვლენას ტრაგიკულად შეეწირა კიდევც.

როგორც ზემოთ უკვე ითქვა, რომანისადმი ინტერესს (განსაკუთრებით საქართველოს ადათ-ტრადიციების არმცოდნე მკითხველისათვის) მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს ის გარემოება, რომ მასში საკმაოდ დიდი ადგილი აქვს დათმობილი ძველი ქართული (პირველ ყოვლისა, სვანური) ყოფისათვის დამახასიათებელი ადათ-ტრადიციებისა და ფოლკლორულ-მითოლოგიური რწმენა-წარმოდგენების კოლორიტული შთამბეჭდაობით აღწერას.

უცხოელი მკითხველისათვის ფაქტობრივად სრულიად უცნობ ამ ეგზოტიკურ მოვლენათა მაღალი სიტყვიერი ხელოვნებით წარმოსახვის შედეგად მწერალმა რომანში მოთხრობილ ამბავს კიდევ უფრო მეტი შთამბეჭდაობა შესძინა.

ნათქვამის ნათელსაყოფად აქ, ვფიქრობ, ნაწარმოების თუნდაც იმ ეპიზოდის გახსენებაც იქნება საკმარისი, სადაც, სვანეთში საუკუნეების განმავლობაში დამკვიდრებული ტრადიციის მიხედვით, ტოტემად და წმინდა სამსხვერპლო ზვარაკად მიჩნეული ხარის მოკვლის ამბავია მოთხრობილი. ამ ფაქტით უსახლვროდ აღმოფოთებული ხალხი ხსენებული ბარბაროსული აქტის ჩამდენ ოთარ დადემქელიანს სასიკვდილო განაჩენს გამოუტანს და ამ გადაწყვეტილების რეალურად აღსრულების შესაძლებლობაც მალე გაჩნდა: სვანებმა შეიტყვეს, რომ ლეჩხუმში სტუმრადწვეულ დადემქელიანს, რომელმაც მის მიმართ გამოტანილი განაჩენის შესახებ არაფერი იცოდა, გზად უშგულში უნდა გაეგლო.

მთელი სოფელი დაირაზმა მის დასასჯელად, მაგრამ შურისძიების ამ გრძნობას მასზე არანაკლებ ძლიერი გრძნობა აღუდგა წინ — სტუმარმასპინძლობის ადათი. მამაპაპური ტრადიციების ერთგულმა უშგულელებმა ამ კრიტიკული მდგომარეობიდან ასეთი გამოსავალი მოძებნეს: "ყველამ ერთად უნდა მოვკლათ მტერი. პასუხისმგებლობა ყველამ უნდა იკისროს, დაიჩურჩულა ერთმა მოხუცმა უშგულელმა ძრწოლითა და იდუმალეებით აღსავსე ხმით.

ეს აზრი ყველასთვის "შვება აღმოჩნდა" (გრ. რობაქიძე, 2013, გვ. 210).

და აი, იმისათვის, რომ სტუმარმასპინძლობის ადათ-ტრადიციათა დარღვევით გამოწვეული სირცხვილის გრძნობა ყველა უშგულელს თანაბრად ეტვირთა, შურისმაძიებლებმა ასეთი გამოსავალი მოძებნეს: ყოველი მამაკაცის ტყვიიდან ჩამოფხეილი ნაწილისგან ერთი საერთო ტყვია დაამზადეს და მტრისთვის სასიკვდილო გასროლის ერთობლივად აღსასრულებლად თოფს ერთი ზონარი გამოაბეს.

თანხისა და მოხუცი მონადირის — ბექუზას შეფასებით, თავიანთი ამგვარი ქმედებით უშგულელებმა მიუტევებელი დანაშაული ჩაიდინეს, რადგანაც "სტუმრის მოკვლაზე საშინელი" და "ძველი ადათ-ტრადიციების ხელყოფაზე სამარცხვინო" არაფერია.

მიუხედავად იმისა, რომ ემიგრაციაში ცხოვრების პერიოდში გრ. რობაქიძის მიერ შექმნილ ნაწარმოებთა უდიდესი ნაწილი გერმანულ ენაზე იყო დაწერილი, თავისი შემოქმედების თემატიკითაც და პრობლემატიკითაც იგი სიცოცხლის ბოლომდე დარჩა საქართველოსა და მშობლიურ ეროვნულ ფესვებთან განუყოფელად შესისხლბორცებულ მწერლად. ამ შემთხვევაში ხაზგასმით აღსანიშნავი ისიცაა, რომ აღნიშნულ გარემოებას მისი ნაწარმოებების უცხოელი შემფასებლებიც ანიჭებდნენ განსაკუთრებულ მნიშვნელობას და მწერლის ლიტერატურული ღვაწლის წარმოჩენის დროს, პირველ ყოვლისა, სწორედ მისი შემოქმედების ამ მხარეს მიაპყრობდნენ ხოლმე უმთავრეს ყურადღებას.

როგორც ზემოთ უკვე ითქვა, "ქალღმერთის ზახილში" გრ. რობაქიძის უმთავრეს მიზანს ქართველი ხალხის ცნობიერებაში საუკუნეების წინათ დამკვიდრებული ფოლკლორულ-მითოლოგიური რწმენა-წარმოდგენებისა და ადათ-ტრადიციების რომანტიზებული და სიმბოლურ-ალეგორიული ფორმით წარმოსახვა წარმოადგენდა. ის სოციალური და ეროვნულ-პოლიტიკური მოვლენები კი, რომლებიც მწერლისდროინდელ საქართველოში არსებობდა და ემიგრაციაში მისი გადახვეწის განმაპირობებელ უმთავრეს ფაქტორად იქცა, მათში ეპიზოდურადაც კი არ ასახულა.

დამოწმებული ლიტერატურა

- ა. ბაქრაძე, 1999** - ა. ბაქრაძე, კარდუ ანუ გრიგოლ რობაქიძის ცხოვრება და ღვაწლი, თბ., 1999.
- კ. სალია, 1964** - კ. სალია, გრიგოლ რობაქიძე, ჟურნ. "ბედი ქართლისა", პარიზი, 1964, №47.
- გრ. რობაქიძე, 1996** - გრ. რობაქიძე, ჩემთვის სიმართლე ყველაფერია... კრებული, თბ., 1996.
- გრ. რობაქიძე, 2012** - გრ. რობაქიძე, პირადი მიმოწერა. შეადგინა, წინასიტყვაობა, კომენტარები და საძიებლები დაურთო ეთერ ქავთარაძემ, თბ., 2012.
- გრ. რობაქიძე, 2013** - გრ. რობაქიძე, 3 რომანი, თბ., 2013.

AVTANDIL NIKOLEISHVILI**MYTHOLOGIC SPECTRUM OF "THE CALLING OF THE GODDESS"
OF GRIGOL ROBAKIDZE**

Due to the fact that majority of Grigol Robakidze's (1880-1962) works made in emigration time are written in German. Georgian readers and specialists had just general understanding till present time. This part of the creative inheritance of the writer is not studied properly. Fortunately, this unwanted condition has essentially changed recently and today the Georgian translations of Grigol Robakidze famous works are widely available for readers. Despite living in emigration, the main source of his literary inspiration was again the creative description of the problems of Georgia and Georgian people, he was devoted to old artistic-aesthetic outlooks and principles.

In the creations of emigrant period mythological indices, romantic reflections of ancient folk stories and Georgian customs and traditions take the major part. From this point of view his novel "Goddess calling" (1934) is especially interesting. It can be considered as an extension of Georgian, in particular Svanetian folk-mythological faith.

Description of exotic events, completely unknown to the foreign reader, with high lexical art gives much more impression to the novel.